OOST, WEST, THUIS BEST?

In gesprek met twee spouses

Over expats (kennismigranten, afkorting van ‘expatriats’) en hun levenspartners (‘spouses’) horen we niet zoveel in de media. Momenteel iets meer door de Brexit en niet-verlengde arbeidscontracten vanwege corona, maar in vergelijking met bijvoorbeeld asielmigranten en arbeidsmigranten, blijft de aandacht voor de expats achter. Terwijl er toch best veel expats zijn in Nederland. Exacte aantallen zijn er niet, maar naar schatting werken er ongeveer 400.000 expats in ons land. Vaak komen zij niet alleen, maar nemen ze een partner of gezin mee. Zou hun verblijf in Nederland zo geruisloos aan ons voorbijgaan omdat ze zelf geen problemen ervaren en ‘de maatschappij’ geen hinder van ze ondervindt? Omdat ze als het ware in een gespreid bedje terechtgekomen zijn?

Als ik me hier wat verder in verdiep, blijkt het leven van spouses vaak best ingewikkeld. Het valt niet altijd mee om met je partner te verkassen naar de andere kant van de wereld, terwijl diegene een heel duidelijk doel heeft; een nieuwe baan, en jij (nog) niet.

Ik ben benieuwd naar persoonlijke ervaringen en besluit te informeren bij twee (ex-)spouses uit mijn netwerk. Yang (37) komt uit China en is vier jaar geleden naar Nederland gekomen met haar man en zoon. Louise (39) is Nederlandse en woonachtig in Den Bosch. In 2012 kreeg haar man voor twee jaar een postdoc-positie in Pasadena (Californië) aangeboden. Na Pasadena vertrokken ze naar het Duitse Göttingen, om daar ook twee jaar te verblijven.

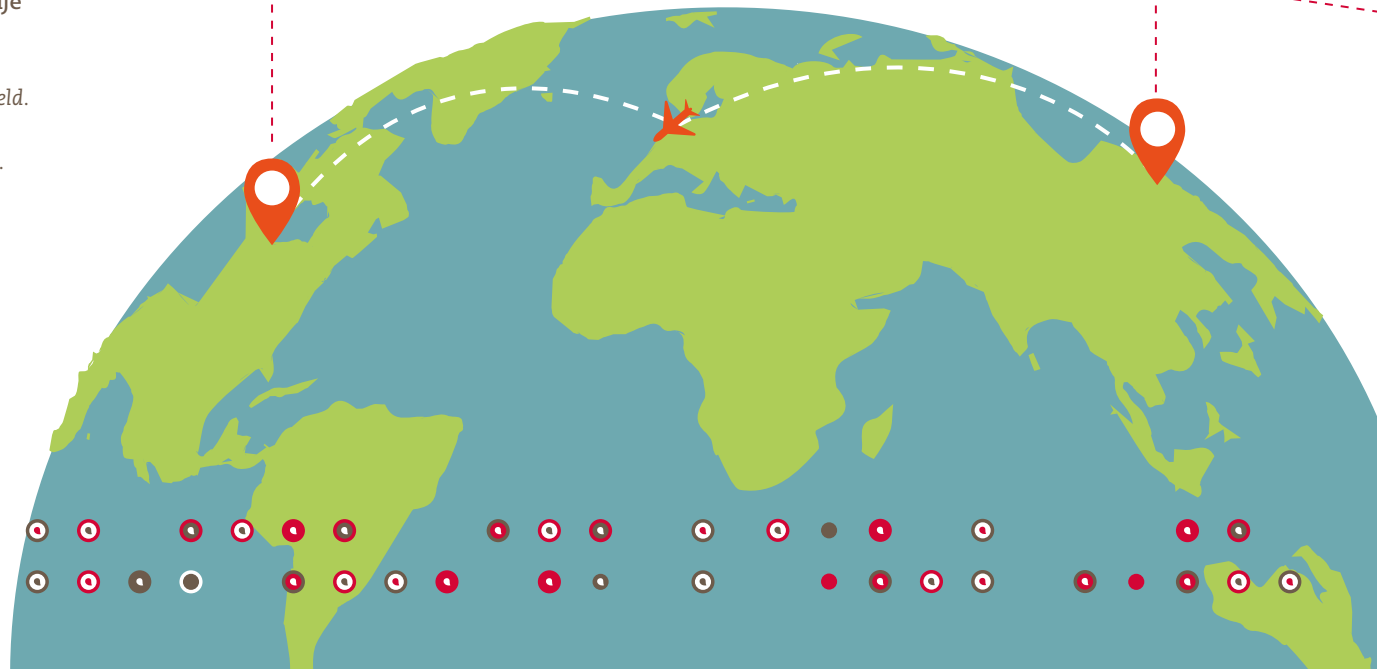

Ik hoor erbij in mijn nieuwe land

Yang: Ja, ik denk het wel. We doen ons best om te integreren, om Nederlander te zijn. Ik ben meer Nederlands, directer geworden. Als m'n zoon met een vriendje speelt en het vriendje is stout, dan durf ik daar iets van te zeggen.

Louise: In Amerika hoorden we er wel bij, in Duitsland minder. In Amerika hadden we veel contact met Amerikanen, die zelf vaak ook nieuwkomers waren. Ze kwamen vanuit een andere staat om op de universiteit van Pasadena te werken. Het contact met Amerikanen kwam sowieso snel van de grond; er is een open cultuur en zij deden moeite nieuwelingen te betrekken.

Yang: Onze zoon was vijf toen we naar Nederland kwamen. Hij wil niet terug en wij ook niet. Nederland is zo'n fijn land om te wonen. We krijgen echt de kans erbij te horen. Nederland is een echte democratie; mensen mogen hun eigen mening geven, hun eigen keuzes maken en werken in een beroep dat ze leuk vinden. In Nederland is veel meer gelijkheid dan in China. Als je in China een 'lager' beroep hebt, word je heel slecht betaald en heb je veel minder kansen. In Nederland zijn die verschillen minder groot.

Ik hoor bij een spouse community in mijn woonplaats

Yang: Nee, ik woon in Waalre en daar is geen spouse community. Sterker nog, we zijn daar de enige expats. Mijn vriendengroep bestaat uit de moeders van de vriendjes van m'n zoon, m'n docenten Nederlands en een vriendin uit Eindhoven die ook spouse is. Ik ben heel blij met die mensen, maar voor nieuwe contacten is altijd plaats!

Louise: Zowel in Duitsland als Amerika behoorde ik tot een spouse community. In Amerika zat ik bij de Women's club. Ze hadden een eigen tijdschrift waarvoor ik als vrijwilliger aan de slag kon. Ik kon daar m'n ei en m'n talent in kwijt en werd gaandeweg baas over het tijdschrift. Ik voelde me erg betrokken en m'n inbreng werd gewaardeerd. In Duitsland was het tegenovergestelde het geval. Er werden dingen vóór ons georganiseerd, maar niet mét of dóór ons. Dat maakte het regelmatig betuttelend. Een gemiste kans, want er wonen in die regio veel expats die op deze manier vooral contact met elkaar en niet met de 'echte' Duitsers hebben.

Voor expats is veel geregeld, voor de spouses niet

Yang: Heel erg mee eens! M'n man wilde graag naar Nederland toe voor werk. Dat betekende dat ik m'n baan als accountant in China op moest zeggen. In Nederland kon ik niet als accountant aan de slag, er gelden namelijk andere regels en wetten in de accountancy. Daarom moet ik eerst een opleiding doen en moet m'n diploma geherwaardeerd worden. Dat heb ik allemaal zelf uit moeten zoeken en daar had ik graag hulp bij gehad. De werkgever van m'n man had mij en andere spouses daarbij kunnen helpen, maar dat is niet gebeurd.

Louise: In mijn beleving was het verschil tussen expat en spouse niet zo groot, in Duitsland al helemaal niet. Voor mijn man was daar ook niet veel geregeld en hij voelde zich net als ik weleens een buitenstaander.

Het valt niet mee om spouse te zijn

Yang: Klopt ook. De eerste twee jaar in Nederland waren zwaar. Mijn zoon had in het begin veel problemen op school, veroorzaakt door het taal- en cultuurverschil. Uit beleefdheid zei hij dat hij iets begreep, terwijl dat helemaal niet zo was en zo ontstond er onbegrip tussen hem en z'n juf. Ik ben dankbaar dat we daarin goed begeleid zijn door verschillende instanties. Het is gelukkig goedgekomen!

Het was een grote stap om naar Nederland te komen, maar ik heb er geen spijt van. Ons leven hier is beter. In China is de huizenprijs heel hoog. Om een huis te kunnen betalen dat in de buurt van een school staat, moet je allebei keihard werken. M'n man had veel reistijd naar z'n werk en werd letterlijk ziek van de vele files. M'n ouders konden niet op onze zoon passen omdat zij te ver weg woonden. Het normale leven in China bracht dus veel stress met zich mee. Hoe moeilijk het soms ook is om op een ander continent te wonen: die stress hebben we niet meer.

Louise: Ik ben het oneens met de stelling. In mijn geval was het goed te doen. Je gaat gewoon, je vindt krachten in jezelf waarmee je het redt en dat geeft zelfvertrouwen. Het geluk is dat ik nooit moeite heb om me ergens thuis te voelen. Dat komt misschien omdat ik ook binnen Nederland vaak verhuisd ben. Maar: het is niet allemaal een groot avontuur, dat denken mensen soms. Wat ze vergeten is de administratieve rompslomp die je erbij krijgt en dat je geen idee hebt hoe bepaalde dingen gaan in het nieuwe land. Bijvoorbeeld: niemand had me in Duitsland verteld dat de post pas bezorgd werd als onze namen op de brievenbus stonden. Hierdoor zijn nieuwe pinpassen tot twee keer toe niet bezorgd en werd het financieel gezien bijna een rommeltje. We hebben veel dingen zelf moet doen, zoals de huizenjacht. In Duitsland was dit nog niet zo makkelijk, want niet iedere Duitser spreekt Engels en ons Duits was niet erg goed.

Spouse zijn heeft m'n leven verrijkt

Yang: Zeker! Ik heb nieuw eten geproefd, een nieuwe taal geleerd, een nieuwe cultuur leren kennen en mooie musea bezocht. Ik houd erg van nieuwe dingen ontdekken. In het begin kreeg ik hoofdpijn van al dat nieuws in korte tijd, gelukkig ging dat voorbij.

Louise: Een nieuwe taal en andere culturen leren kennen is inderdaad erg verrijkend. Daarnaast geeft het zelfvertrouwen als het je lukt ergens anders helemaal opnieuw te beginnen. Ook wordt je vriendennetwerk diverser door de contacten uit andere culturen. Wat ik ook heb geleerd is hoe het is om buitenstaander te zijn. Dat is niet altijd makkelijk of leuk, maar doet je wel beseffen hoe makkelijk dingen zijn als je 'erbij hoort'. Dat is een privilege waarvan ik me niet zo bewust was.

Yang: Om expat of spouse te zijn moet je een positieve instelling hebben: het is vallen en weer opstaan. Ook is het handig als je flexibel bent, dan kun je je aan al die nieuwe dingen aanpassen.

De corona-crisis maakt het leven van spouses moeilijker

Yang: Ik heb er zelf niet zoveel last van. Natuurlijk zijn dingen anders; zo komen we bijna alleen buiten om boodschappen te doen. Maar m'n man heeft z'n baan gelukkig nog en ook m'n zoon kan vooruit met z'n schoolwerk. De studie die ik wil gaan volgen is helaas wel uitgesteld. Voor die studie heb ik een werkervaringsplaats nodig en daar is door corona niet aan te komen.

Louise: Ik kan niet uit eigen ervaring spreken omdat ik alweer een tijd terug ben in Nederland. Maar ik ken uit mijn internationale netwerk iemand die net is verhuisd. Het is nu erg lastig om vanuit de lockdown een woonruimte te zoeken, alles te regelen en opnieuw te 'landen'.

Ik weet waar ik heen moet als ik ergens vragen over heb

Yang: Ja, inmiddels wel. Gelukkig sprak ik al wat Engels toen ik vanuit China naar Nederland kwam. In Nederland aangekomen heb ik eerst m'n Engels verbeterd zodat ik me bij de meeste Nederlanders verstaanbaar kon maken. Pas daarna ben ik begonnen Nederlands te leren.

Als ik iets wil weten over de school van mijn zoon, moet ik eerst op de website kijken, een e-mail sturen en dan een afspraak maken. In de bibliotheek vraag ik gewoon wat ik wil weten. Gelukkig hebben de meeste websites een vertaalknop naar het Engels. En ik heb een vriendin die me altijd overal bij wil helpen.

Louise: Ik had niet altijd een comfortabel gevoel bij dat vragen om hulp. Het is lastig om afhankelijk en hulpbehoevend te zijn als je dat niet gewend bent. Vooral in het begin wisten we niet waar we terecht konden. Toen wij net in Pasadena waren aangekomen, werd ik ziek. We hadden nog geen arts en we wisten dus niet meteen waar we naartoe konden. Bij een afspraak op de universiteit waar mijn man zou gaan werken, ben ik in huilen uitgebarsten. De dame van de universiteit heeft ons toen doorverwezen naar het International Office, waar we ontzettend goed geholpen zijn. We bleken daar voor eigenlijk alles wat met ons leven als expats te maken had, terecht te kunnen.

Ik zou graag anders willen...

Yang: De eerste drie jaar dat ik in Nederland woonde dacht ik niet dat ik hier ooit aan het werk zou kunnen. Ik wilde niet thuisblijven, maar m'n Chinese diploma's waren hier niet geldig. Ik had geen idee hoe ik het aan moest pakken om toch aan het werk te komen. Tegelijkertijd werd ik ouder en wist ik: het is nu of nooit. Uiteindelijk heb ik een opleiding in de accountancy gevonden en daar ga ik nu mee starten. Als ik die afgerond heb, kan ik in Nederland aan het werk. Ik had veel eerder met de opleiding (en met werken) kunnen starten als ik meer begeleiding had gehad.

Louise: Daar kan ik me bij aansluiten. Maar ik had ook zelf iets anders kunnen doen. Achteraf gezien had ik me anders moeten voorbereiden. Ik ging ervan uit dat ik redelijk makkelijk een baan zou vinden in de VS. Dat bleek niet zo te zijn en ik had geen plan B. Pas toen het lastig bleek een baan te vinden, ging ik nadenken over hoe ik m'n tijd zinvol in kon vullen. Wilde ik vrijwilligerswerk doen? Hoe kon ik m'n talenten benutten? Het had me een hoop teleurstellingen en twijfel gescheeld als ik daar in Nederland al goed over nagedacht had. Ik begon er zorgeloos en achteraf gezien, ook een beetje naïef, aan. Veel andere spouses zaten in hetzelfde schuitje en hun wereld werd nog kleiner zodra er kinderen kwamen.

Heeft dit interview je aan het denken gezet over de dienstverlening die jouw bibliotheek of partnerorganisatie kan bieden aan expats en spouses? Sta je te popelen deze groep te helpen hun integratie makkelijker te laten verlopen?

Neem dan contact met ons op! Nieke Geschiere, adviseur Cubiss via n.geschiere@cubiss.nl of 06-51 83 04 25.

Dit interview kwam tot stand binnen het project Versterken taalvaardigheid, thema Nieuwe Brabanders

Bekijk alle informatie in het kennisdossier Versterken taalvaardigheid 2016-2020

© Cubiss 2020

Cubiss Brabant

Provincie Noord-Brabant